

**MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA
AJIRA ZA UTUMISHI 2024**

BONYEZA HAPA

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

Maswali

- ✓ Ni mambo gani ya muhimu yazingatiwe ili uhawilishaji wa maarifa uwe rahisi?
- ✓ Eleza jinsi mwalimu utakavyotumia dhana ya uhawilishaji wa maarifa katika utangulizi wa somo, kupima makazi ya kujifunza, na kutumia ujuzi wa somo fulani katika somo jipya.
- ✓ Eleza jinsi maarifa mapya yanavyoweza kuvuruga maarifa ya zamani anayoyajua mwanafunzi. Toa mifano thabiti.

Rejea

- ✓ Taasisi ya Ukuzaji Mitaala (1992) Saikolojia ya Elimu. WEU, DSM.

Maswali

- ✓ Ni mambo gani ya muhimu yazingatiwe ili uhawilishaji wa maarifa uwe rahisi?
- ✓ Eleza jinsi mwalimu utakavyotumia dhana ya uhawilishaji wa maarifa katika utangulizi wa somo, kupima makazi ya kujifunza, na kutumia ujuzi wa somo fulani katika somo jipya.
- ✓ Eleza jinsi maarifa mapya yanavyoweza kuvuruga maarifa ya zamani anayoyajua mwanafunzi. Toa mifano thabiti.

Rejea

- ✓ Taasisi ya Ukuzaji Mitaala (1992) Saikolojia ya Elimu. WEU, DSM.

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

- Awe na tabia ya kuwahi kazini.
- Awe mwaminifu na msafi.
- Awe tayari kupokea ushauri na kutoa ushauri.
- Awapende wanafunzi wake.
- Ajenge mahusiano mazuri na jamii yake.

Maswali

- Eleza wajibu wa mwalimu mkuu katika masuala ya taaluma, fedha, nidhamu ya wanafunzi, uzalishaji mali na mahusiano mema na jamii.
- Taja majukumu ya mratibu taaluma katika shule au chuo.
- Taja majukumu ya mwadili wa wanachuo.
- Taja majukumu ya bodi ya chuo/shule au kamati ya shule.
- Taja muundo wa uongozi wa serikali ya wanafunzi au wanachuo.

Elimu Jumuishi.

Dhana ya elimu jumuishi imekuwa ikibadilika kulingana na wakati. Mwanzoni elimu jumuishi ilimaanisha kitendo cha kuwajumuisha watoto wenye mahitaji maalumu kati madarasa yenye watoto wasio na ulemavu. Wanazuoni wa siku hizi wamekuwa waki elimu jumuishi kumaanisha dhana pana zaidi, ambayo mbali na kuwahusisha watoto (wenye ulemavu), dhana hii sasa inatumika kumaanisha pia wa ndishi wengi wamekuwa w

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

- Kushusha mshahara si...
- kushikilia nyongeza.
- kusimamisha nyongeza ya mshahara.
- kuamuliwa kulipa mali iliyopotea au kuharibika.
- Onyo.
- Karipio
- ✓ Kamati ya TSC Makao makuu.
  - Kufukuza kazi na Utumishi.
  - Kufukuza kazi bila Utumishi.

NB. Mtumishi anaruhusiwa kukata rufaa toka ngazi moja kwenda nyingine, Rais hutoa hitimisho.

Swali

- ✓ Orodhesha adhabu zinazoweza kutolewa na Tume ya Walimu Tanzania kwa Mwalimu aliyekiuka maadili ya kazi ya Ualimu.
- ✓ Eleza madhumuni ya Chama Cha Walimu Tanzania (CWT) na changamoto zake.
- ✓ Tume ya Utumishi ya Walimu ni chombo muhimu katika harakati za kuboresha elimu nchini. Jadili majukumu makuu matatu ya Tume hiyo na changamoto zake.
- ✓ Eleza madhumuni ya kuanzishwa kwa Idara ya Ukaguzi wa Shule na changamoto zake.

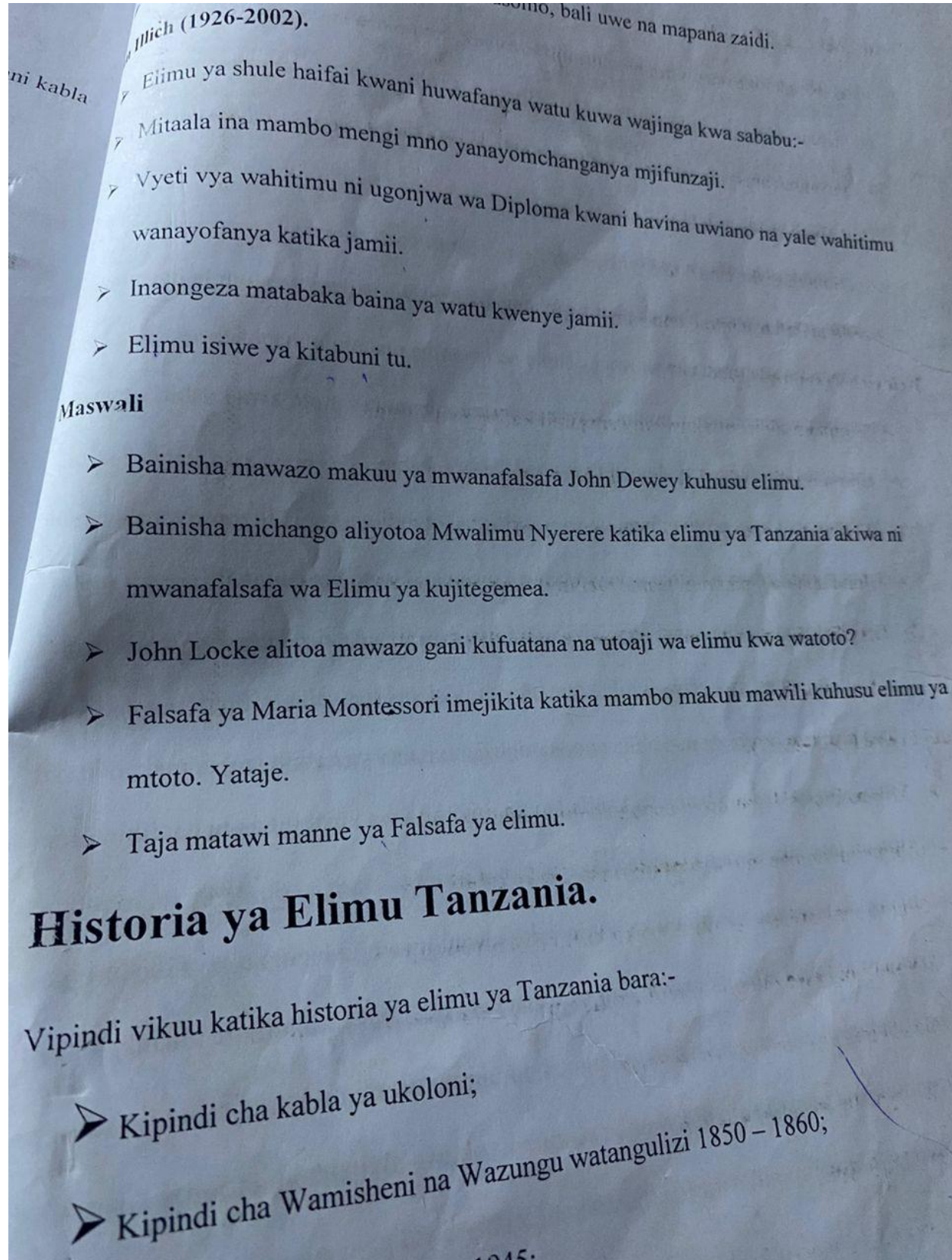
Maendeleo ya Elimu Tanzania.

Maana ya elimu

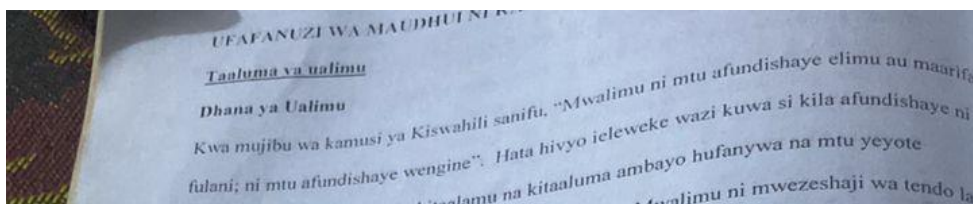
Zipo tafsiri mbalimbali juu ya neno elimu. Zifuatazo ni baadhi yake:

- Elimu ni mjumuisho wa maarifa na stadi za kujitambua na kukabiliana na changa zilizopo katika mazingira na mabadiliko ya kijamii, kisiasa, kiuchumi, kisayansi kiteknolojia.

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

- ✓ Upungufu wa wakufunzi wa sayansi, hisabati, teknolojia na lugha katika vyuo. Hii husababisha kuwa na walimu wachache katika masomo haya.
- ✓ Walimu wanaohitimu mafunzo kuacha kazi na wengine kutopenda kufanya kazi katika maeneo yenye mazingira magumu.
- ✓ Kuwepo kwa mitaala isiyokidhi soko la ajira.
- ✓ Ufinyu wa nafasi za mafunzo ya ualimu nchini ukilinganisha na idadi ya vijana walio na sifa.
- ✓ Uwezo mdogo wa baadhi ya watendaji katika mfumo wa usimamizi na uendeshaji wa mafunzo ya ualimu.

Maswali

- ✓ Jadili hatari za kukosa mafunzo bora ya Ualimu.
- ✓ Jadili umuhimu wa mafunzo bora ya ualimu kwa walimu na elimu Tanzania.
- ✓ Jadili hali halisi ya mafunzo ya ualimu na mazingira ya kufundishia nchini Tanzania.
- ✓ Maendeleo ya jamii yoyote yanahitaji elimu na walimu bora. Thibitisha.
- ✓ Jadili jitihada za serikali na wadau mbalimbali zilizowahi na zinazoendelea kufanywa katika kuboresha elimu hapa nchini Tanzania.

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

- ✓ Mafunzo ya mara kwa mara kwa walimu wawapo kazini.
- ✓ Ni muhimu kuwashirikisha walimu katika maandalizi ya mabadiliko ya mitaala.

Maswali

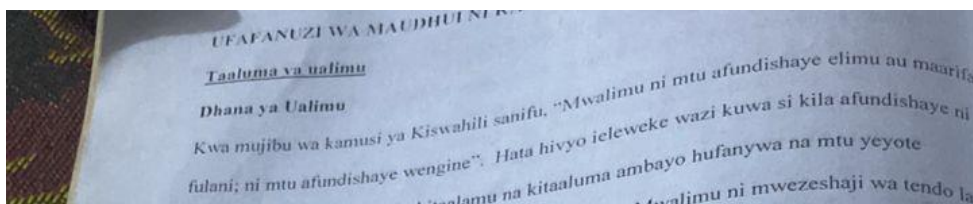
- ✓ Toa sababu kwa nini taaluma ya ualimu inadharauliwa sana katika jamii zilizo nyingi.
- ✓ Taja mikakati madhubuti ya nini kifanyike kurudisha hadhi ya Taaluma ya ualimu Tanzania.
- ✓ Thibitisha kuwa ualimu ni kazi ya kitaalamu na si njia ya kupitia kuelekea taaluma nyingine.
- ✓ Bainisha matatizo yanayomkabili mwalimu katika mazingira ya kazi na jinsi ya kuyakabili.
- ✓ Eleza kwa mifano halisi sifa zinazobainisha ualimu kama kazi ya utaalamu.
- ✓ Eleza sifa za mwalimu zinazoweza kumfanya aheshimike kwa wanafunzi na jamii yake.

unzo ya ualimu Tanzania

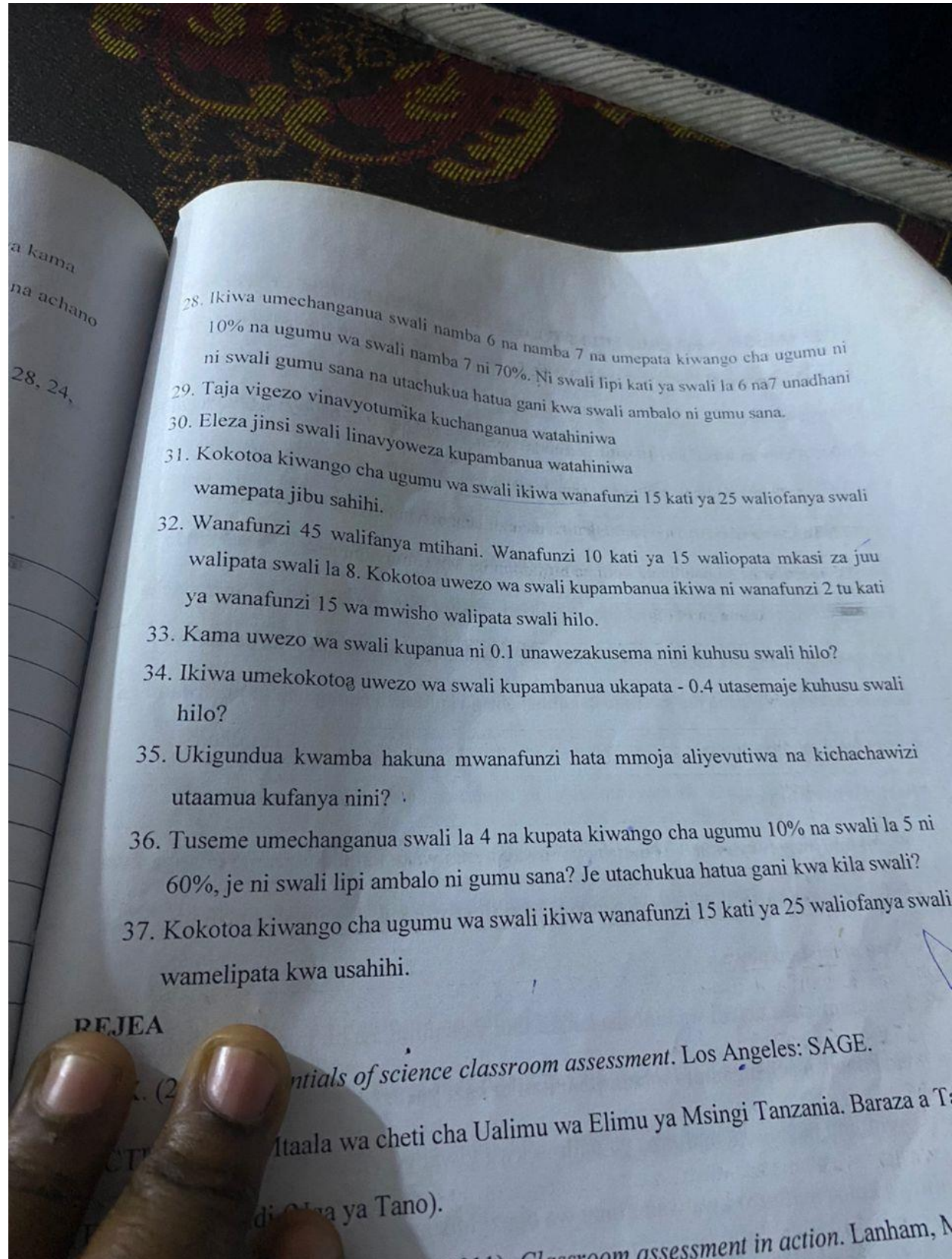
unzo ya ualimu ni maandalizi ya walimu tarajali au kazini kupitia mafunzo katika mbinu andisha, masomo ya kitaaluma, usimamizi wa elimu, malezi na ushauri, maadili ya kitabia na mwenendo pamoja na masuala ya kiutawala. Mtu yeyote kujiita kama hajapitia mfumo wa mafunzo haya unaompa sifa ya kuwa Kwa unzo ya ualimu ni mafunzo yanayomjenga mwalimu tarajali au zini eneo matatu muhimu ambayo ni:

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

20. Matokeo ya mtihani wa TET05207 kwa Wanachuo 10 wa 2DIP1 yalikuwa kama ifuatavyo: 35, 95, 44, 75, 65, 81, 80, 50, 70 na 38. Tafuta mfiko, wastani na achano sanifu.
21. Alama za wanafunzi 10 katika somo la Jografia ni 33, 29, 36, 30, 29, 38, 32, 28, 24.
22. Tafuta midiani, modi na achano sanifu.
22. Tafuta modi na achano sanifu katika data zifuatazo: 5, 5, 4, 3, 2, 3, 1, 3, 1, 1.
23. Tafuta wastani, mediani, modi na mfiko kutoka jedwali lifuatalo: -

Alama ghafi (X)	Marudio (f)
90	1
80	2
70	2
60	1
50	3
40	1
20	1

24. Maksi za mtihani kwa wanafunzi 10 katika somo la hisabati ni 50, 65, 67, 72, 81, 84, 56, 54, 86 na 52. Rekebisha kwa kigezo cha T, maksi za wanafunzi waliopata 50 na 86.
25. Wastani wa alama za wanafunzi na achano sanifu ni 30 na 8 katika somo la Jografia na 60 na 10 katika somo la Kiswahili. Iwapo Rono alipata maksi 38 katika somo la Jografia na maksi 55 katika somo la Kiswahili. Je, Rono alifanya vizuri zaidi katika somo lipi kati ya haya. Toa sababu katika jibu lako.
26. Eleza dhana ya
- Uchanganuzi wa swali
  - Ugumu wa swali
  - Uwezo wa swali kupambanua
27. Uchanganuzi wa swali unawezaje kuboresha ufundishaji

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

nekelezaji wa utafiti in kumudu
kwa maboresho zaidi
utatua mapungufu.
u awali/mwanafunzi wa shule
pimaji wa maendeleo ya
ha eleza bayana matumizi
limu, mzazi na mamlaka za
eleza kukutana nazo
mu
i gani?
elevu
ti
elimu. Eleza kwa kina
nia kukabiliiana na
ngi/awali na
lukuki
ikiwa ni dhana
aalamu wa
maji na kisha

8. Mwalimu aliandika 90% juu ya karatasi ya mwanafunzi katika zoezi la darasani.
9. Eleza jinsi mwanafunzi atakavyotumia ujumbe huu katika kujifunza.
9. Eleza usemi huu "Kila siku tunapofundisha tunafanya upimaji".
10. Eleza jinsi upimaji wa harakati za kufundisha na kujifunza unavyoweza kufananihwa na ukimbiaji katika riadha.
11. Eleza jinsi dhana za "tathmini" na "upimaji" zinavyofanana na zinavyotofautiana.
12. Eleza jinsi tathmini inavyoweza kumsaidia mwalimu wa somo la hisabati kuboresha ufundishaji wake na kuwafanya wanafunzi wake kulipenda na kuongeza ufaulu katika somo hilo.
13. Tathmini tamati hufanyika lini? Taja mifano isiyopungua mitatu kufanana jibu lako.
14. Kuna manufaa gani ya kufanya tathmini ya uwezo wa mwanafunzi kumudu somo?
15. Kwa nini tathmini ya kuendelea hufanyika badala ya kusubiri tathmini ya mwisho?
16. Umegundua kwamba una mwanafunzi kwenye darasa lako asiyelewa chochote unachofundisha. Utatumia tathmini gani kumsaidia na kwa nini?
17. Kwa kurejea mtaalamu aitwaye Bloom, tunga maswali mawili kwa kutumia somo lolote/umahiri wowote/mada yoyote kwa kila stadi ya nyanja ya utambuzi katika malengo ya kielimu. Stadi zinazohusika ni: -
(a) Maarifa (b) Ufahamu (c) Matumizi (d) Uchanganuzi (e) Uganisho
(f) Tathmini
18. Wanafunzi wa shule ya msingi Mshikamano wamepewa maelekezo na vifaa vya kufanyia kazi kwa vitendo. Bainisha mambo muhimu manne ya kuzingatia katika kuwapima uwezo wao katika kazi ya vitendo.
19. Tafuta modi na mfiko katika data hizi: 43, 42, 41, 40, 39, 39, 38, 38, 37, 51, 36, 35, 34, 34, 33, 33, 32, 31, 30, 29, 28, 27, 27, 26, 25, 24, 20, 20.

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

MASWALI

1. Eleza dhana ya upimaji wa maendeleo ya mtoto wa elimu awali/mwanafunzi wa shule ya msingi kisha bainisha aina nne zinazotumika katika upimaji wa maendeleo ya mtoto/mwanafunzi.
2. Tofautisha kati ya tathmini tatu na tathmini endelevu kisha eleza bayana matumizi sita ya taarifa za tathmini ya elimu awali/msingi kwa mwalimu, mzazi na mamlaka za elimu.
3. Andika kwa kifupi changamoto nne ambazo mwalimu anaweza kukutana nazo anapotaka kufanya upimaji kwa wanafunzi wake.
4. Kwa kutumia hoja sita, jadili umuhimu wa tathmini katika elimu
5. Aina zifuatazo za tathmini ya elimu zina maana na madhumuni gani?
  - (a) Tathmini awali
  - (b) Tathmini endelevu
  - (c) Tathmini dodosa/wchunguzi
  - (d) Tathmini tamati
6. Kuibia katika mtihani ni moja ya changamoto za upimaji katika elimu. Eleza kwa kina dhana hii kisha jadili njia sita ambazo mwalimu anaweza kuzitumia kukabiliana na changamoto hii.
7. Baada ya kuhitimu Mafunzo yake ya Stashahada katika elimu msingi/awali na kupangiwa shule ya kufundisha, Edinatha alikuta kuna changamoto lukuki zinazozorotesha ufanyikaji wa upimaji katika shule hiyo, mojawapo ikiwa ni dhana potofu juu ya upimaji wa maendeleo ya wanafunzi. UKiwa kama mtaalamu wa masuala ya upimaji na tathmini bainisha dhana nne potofu juu ya upimaji na kisha eleza namna utakavyo wakomboa jumuiya ya shule hiyo dhidi ya dhana hizo.

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

- iv) Kuendana na shughuli inayokusudiwa kujengwa;
- v) Kuzingatia wanafunzi wenye mahitaji maalum;
- vi) Ziwiane na idadi ya wanafunzi.

Swali

Soma rejea mbalimbali upate maelezo ya kina juu ya haya yafuatayo kuhusu mtaala:

- ✓ Maana ya kila kifaa cha mtaala.
- ✓ Vipengele vya kila kifaa cha mtaala.
- ✓ Umuhimu wa kila kifaa cha mtaala.
- ✓ Vigezo vya ubora wa kila kifaa cha mtaala.
- ✓ Tofauti ya kifaa kimoja cha mtaala na kingine.
- ✓ Jinsi ya kutayarisha kila kifaa cha mtaala.
- ✓ Jinsi ya kutumia kila kifaa cha mtaala.

Matayarisho ya ufundishaji

Haya ni maandalizi anayoyafanya mwalimu kabla hajaanza kuingiwa kwenye somo alilopangiwa au analokusudia kufundisha. Jambo la kwanza ni kutayarisha somo na vitabu vya k...

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

- ✓ ku...
- ✓ jopo la wataalamu.
- ✓ kusoma kwa sauti darasani
- ✓ maonesho.

Kundi la njia shirikishi hujumuisha mbinu malimbali kama:

- ✓ maswali na majibu,
- ✓ majadiliano ya vikundi,
- ✓ ziara,
- ✓ kazimradi,
- ✓ majaribio,
- ✓ kutatua matatizo,
- ✓ simulizi,
- ✓ igizo dhima, n.k.

Swali

Soma rejea mbalimbali kisha ufafanue yafuatayo kwa kila mbinu ya kufundishi

- ✓ Maana ya mbinu hiyo.
- ✓ Sifa za mbinu hiyo.
- ✓ Jinsi ya kutumia mbinu hiyo wakati wa kufundisha mada za somo lolot
- ✓ Manufaa ya kutumia mbinu hiyo badala ya zingine.
- ✓ Mapungufu ya mbinu hiyo katika ufundishaji.
- ✓ Mapendekezo ya kuboresha mbinu hiyo.
- ✓ Masomo ya kutumia mbinu hiyo.

— 114

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

- ✓ mazoezi ya ufundishaji kwa vitendo yamegawanyika aina kuu nne ambazo ni:
- ✓ mazoezi ya kufundisha baina ya mwanachuo na mwanachuo.
- ✓ kumwagalia mwalimu mwingine akifundisha
- ✓ yale ya muda mrefu (BTP).

Swali

- Soma rejea mbalimbali upate maelezo ya kina juu ya aina za mafunzo kwa
- ✓ Maana ya kila kila aina ya mafunzo kwa vitendo.
  - ✓ Umuhimu wa kila aina ya mafunzo kwa vitendo.
  - ✓ Changamoto ya kila aina ya mafunzo kwa vitendo.

REJEA ZA KUJISOMEA ZAIDI

- ✓ Taasisi ya Elimu Tanzania (1994) Ukuzaji Mitaala na Unasih
- ✓ Wizara ya Elimu na Utamaduni (2003): Mpango wa mafunzo
daraja IIIC/B –IIIA. Moduli ya somo la Mitaala: Somo la 1
Tanzania.
- ✓ Wizara ya Elimu na Utamaduni (2003): Mpango wa maf
IIIC/B –IIIA. Moduli ya somo la Ufundishaji: W

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

kuhusu ujifunzaji wa mtoto. Hata hivyo wapo wataalamu mbalimbali wa elimu ambao wametoa tafsiri ya mtaala sawa na ile ya muhtasari.

Uhusiano kati ya Mtaala na Muhtasari wa somo

Muhtasari umebeba yale mambo yote anayotakiwa mwanafunzi kujifunza darasani chini ya uongozi wa mwalimu wakati mtaala umebeba mambo yote yanayompatia mwanafunzi uzoefu akiwa ndani au nje ya darasa.

*Swali: Katika mtaala wa shule ya msingi Tanzania wa sasa; kuna masomo mangapi? Yataje; ni aina gani ya walimu wanaotakiwa kufundisha wanafunzi? ni aina gani ya wanafunzi wanatakiwa kujiunga na mafunzo hayo? Upimaji wa maendeleo ya wanafunzi ukoje? Muda wa mafunzo ni miaka mingapi? Je, ni wakati gani mwanafunzi arudie shule? Nini malengo yake makuu? Usimamizi na utekelezaji wke ukoje? Aina gani ya ufundishaji imependekezwa?

Umuhimu wa Mtaala

- ✓ Mitaala inasaidia walimu na wasomi kutambua njia zinazofaa ili kuwawezesha kufikia lengo/malengo yao waliojiwekea katika kufundisha na kujifunza.
- ✓ Mitaala inaweka malengo muhimu yaliyokusudiwa katika ufundishaji.
- ✓ Mitaala ni dira na mwongozo muhimu kwa walimu katika ufundishaji kwani huyawelekeza mwalimu nini cha kufundisha, kuanzia wapi na katika ngazi ipi

kufundishia.

MASWALI MENGINE YA USAILI WA WALIMU KATIKA AJIRA ZA UTUMISHI 2024

NB. Wadau wote wa elimu huongozwa na malengo katika shughuli na kazi zao: ni dira.

Swali

Soma rejea mbalimbali upate maelezo ya kina juu ya haya yafuatayo kuhusu vipengele vya mtaala:

- ✓ Maana na aina ya kila kipengele cha mtaala (Malengo ya mtaala, Maudhui ya mtaala, Zana/vifaa vya mtaala, Tathmini ya mtaala, Njia/mbinu za kufundishia).
- ✓ Tofauti ya malengo ya jumla na malengo mahsusi.
- ✓ Umuhimu wa kila kipengele cha mtaala.
- ✓ Vigezo vya kuchagua maudhui ya mtaala.
- ✓ Vigezo vya kuchagua njia/mbinu za kufundishia na kujifunzia.
- ✓ Tofauti ya tathmini endelevi na tathmini tamati ya mtaala.

Aina za Mtaala.

Kwa ujumla, kuna aina kuu tatu za mtaala

- ✓ Mtaala rasmi (Formal curriculum).
- ✓ Mtaala rasmi kiasi/usio rasmi kiasi (Non-formal curriculum).
- ✓ Mtaala uficho/usio rasmi kabisa (Informal/hidden curriculum).

Hata hivyo katika dhana ya elimu katika Taifa, kuna aina kuu mbili za mtaala ambao unaweza kufanyiwa mipango katika nchi na huweza kuandikwa:

- ✓ Mtaala rasmi (Huendeshwa katika mfumo rasmi wa shule au chuo).
- ✓ Mtaala usio rasmi (Huendeshwa katika mfumo usio katika utaratibu wa shu na huu ni sawa na ule unaoitwa rasmi kiasi katika mkitadha wa aina tatu za

M
0
0
0
0
!!